

Lucas 15 : 11-32

Laten we eerst even kijken naar de omgeving en de setting van ons Bijbelgedeelte van vanmorgen, Jezus is op weg naar Jeruzalem, een reis die begint bij de verheerlijking op de berg in Lucas 9, en tijdens deze reis die uiteindelijk voor ons van levensbelang zal blijken te zijn, probeert Hij aan de hand van een aantal gelijkenissen zijn discipelen het een en ander duidelijk te maken. De rechtstreekse aanleiding voor de gelijkenissen in Lucas 15 vinden we in vers 1 en 2:

Al de tollenaars nu en de zondaars plachten tot Hem te komen om naar Hem te horen. En de Farizeeën en de Schriftgeleerden morden en spraken: Deze ontvangt zondaars en eet met hen.

Hierop begint Jezus onderricht te geven aan zijn discipelen en over hun hoofd heen spreekt hij de Farizeeën en de Schriftgeleerden aan. Eerst over een verloren schaap en vervolgens een verloren penning, maar dat is allemaal inleiding tot de gelijkenis die we vandaag gaan lezen, leest u mee....

'Al jarenlang werk ik voor u...'

Lucas 15 : 11-32

11 En Hij zeide: Iemand had twee zonen.

12 De jongste van hen zeide tot zijn vader: Vader, geef mij het deel van ons vermogen, dat mij toekomt. En hij verdeelde het bezit onder hen.

13 En weinige dagen later maakte de jongste zoon alles te gelde en ging op reis naar een ver land, waar hij zijn vermogen verkwistte in een leven van overdaad.

14 Toen hij er alles doorgebracht had, kwam er een zware hongersnood over dat land en hij begon gebrek te lijden.

15 En hij trok er op uit en drong zich op aan een der burgers van dat land en die zond hem naar het veld om zijn varkens te hoeden.

16 En hij begeerde zijn buik te vullen met de schillen, die de varkens aten, doch niemand gaf ze hem.

17 Toen kwam hij tot zichzelf en zeide: Hoeveel dagloners van mijn vader hebben brood in overvloed en ik kom hier om van de honger.

18 Ik zal opstaan en naar mijn vader gaan en tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u,

19 ik ben niet meer waard uw zoon te heten; stel mij gelijk met een uwer dagloners.

Lucas 15 : 11-32

- 20 En hij stond op en keerde naar zijn vader terug. En toen hij nog veraf was, zag zijn vader hem en werd met ontferming bewogen. En hij liep hem tegemoet viel hem om de hals en kuste hem.
- 21 En de zoon zeide tot hem: Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u, ik ben niet meer waard uw zoon te heten.
- 22 Maar de vader zeide tot zijn slaven: Brengt vlug het beste kleed hier en trekt het hem aan en doet hem een ring aan zijn hand en schoenen aan zijn voeten.
- 23 En haalt het gemeste kalf en slacht het, en laten wij een feestmaal hebben,
- 24 want mijn zoon hier was dood en is weer levend geworden, hij was verloren en is gevonden. En zij begonnen feest te vieren.
- 25 Zijn oudste zoon was op het land, en toen hij dicht bij huis kwam, hoorde hij muziek en dans.
- 26 En hij riep een van de knechts tot zich en vroeg, wat er te doen was.
- 27 Deze zeide tot hem: Uw broeder is gekomen en uw vader heeft het gemeste kalf laten slachten, omdat hij hem gezond en wel terug heeft.
- 28 Maar hij werd boos en wilde niet naar binnen gaan. Toen kwam zijn vader naar buiten en drong bij hem aan.
- 29 Maar hij antwoordde en zeide tot zijn vader: Zie, zovele jaren ben ik al in uw dienst en nooit heb ik uw gebod overtreden, maar mij hebt gij nooit een geitebokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren.
- 30 Doch nu die zoon van u gekomen is, die uw bezit heeft opgemaakt met slechte vrouwen, hebt gij voor hem het gemeste kalf laten slachten.
- 31 Doch hij zeide tot hem: Kind, gij zijt altijd bij mij en al het mijne is het uwe.
- 32 Wij moesten feestvieren en vrolijk zijn, want uw broeder hier was dood en is levend geworden, hij was verloren en is gevonden.

In deze gelijkenis laat Jezus ons kennismaken met twee zonen van dezelfde vader.

Allebei vertegenwoordigen ze een bepaalde manier van leven. Van de oudste zouden we zeggen: Dat is een keurige man. Iemand die alleen wandelt op de gevestigde paden.

Dat geldt niet voor de jongste. Van hem zeggen we: Dat is een avonturier. Hij laat zich aan niemand iets gelegen liggen. Hij doet

waar hij zin in heeft. 'Zelfontplooiing' dat is voor hem waar het in dit leven allemaal om draait.

En kijk eens om u heen: U zult zien dat de meeste mensen op 1 van deze twee jongens lijken. De Here Jezus legt ze onder een soort vergrootglas en zegt: bestudeer die twee jongens eens goed, en probeer er iets van te leren.

De oudste zoon in de gelijkenis staat voor de weg van de gehoorzaamheid. Hij hield zich trouw aan alle regels die hem gesteld werden. We noemen dat de weg van het moreel conformisme. De Farizeeërs die naar Jezus luisterden begrepen wel dat dit op hen sloeg.

Zij geloofden namelijk wel dat zij Gods uitverkoren volk waren. Maar voor hen hield dat in dat zij strikt moesten gehoorzamen aan de wet zoals die door Mozes en de mondelinge traditie overgeleverd was. Want alleen door deze heel stipt te volbrengen, konden zij Gods Zegen ervaren en uiteindelijk verlossing ontvangen.

Het kon in hun visie alleen maar in orde komen met deze wereld, als we allemaal moreel correcte mensen zouden worden.

En zij zijn niet de enigen die zo denken. Tot in onze tijd kent deze manier van denken veel aanhangers. Houd je aan alle regels. Natuurlijk kunnen we af en toe struikelen, maar dan word je beoordeeld naar de diepte en de hevigheid van je berouw. In deze visie moet je altijd ergens aan voldoen, tot in je mislukkingen toe.

De jongste zoon in de gelijkenis staat voor de weg van zelfontdekking.

Hij doet iets totaal ongehoords. Hij eiste zijn erfenis op terwijl zijn vader nog leefde. Hij dacht alleen aan zichzelf.

In oude patriarchale samenlevingen koos af en toe iemand deze richting, maar vandaag zijn het er veel meer. Volgens dit denkpatroon moet het individu vrij zijn om zijn of haar eigen doelen en zelfvervulling na te jagen, ongeacht de gewoontes en verwachtingen. Het maakt niet uit wat een ander van je denkt.

Lucas 15 : 11-32

In deze visie zou de wereld er veel beter voorstaan als tradities, vooroordelen, gezagsstructuren en andere hinderpalen voor persoonlijke vrijheid worden verzwakt of weggenomen.

Fatsoen-fanatisme

Onze westerse maatschappij is zo diep verdeeld tussen deze twee visies, dat bijna niemand nog een andere manier van leven kan bedenken.

Als je kritische afstand bewaart tot de ene weg, neemt iedereen aan dat je DUS de andere hebt gekozen.

De keurige man - we noemen hem maar: de morele conformist - zegt:

'De immorelen - de mensen die 'doen wat ze willen' - zijn het grote probleem, en fatsoenlijke mensen zijn de oplossing'.

De voorstanders van zelfontdekking zeggen: 'De fanatieke, bekrompen mensen - die zeggen de waarheid in pacht te hebben - zijn het grote probleem, en ruimdenkende, progressieve mensen zijn de oplossing.' Elk van beiden zegt: onze weg is de weg waarlangs het in orde zal komen met de wereld, en wie niet met ons is, die is tegen ons.

Twee verloren zonen

In het eerste bedrijf van deze gelijkenis haalt de Here Jezus eerst de jongste zoon naar voren. En iedereen begrijpt het: die jongen deugt niet.

Over zijn zondige staat zijn we het ook allemaal wel eens. Hij vernedert zijn familie en hij leidt een genotzuchtig, liederlijk leven. Hij is compleet losgeslagen. En het ergste: hij is vervreemd van de vader, die in het verhaal staat voor God. De mensen die naar Jezus luisteren begrijpen dat ook best: iedereen die zo leeft zou van God afgesneden moeten worden. Dat is volstrekt logisch.

Maar in het tweede bedrijf wordt ingezoomd op de oudste zoon. Hij is nauwlettend gehoorzaam aan de vader en dus, volgens de gelijkenis, aan God. Hij is compleet conformistisch en heeft veel

zelfdiscipline. Maar aan het eind van de gelijkenis, keert ook hij zich tegen de vader.

Zo hebben we hier twee zonen, de ene 'slecht' naar conventionele maatstaven en de andere 'goed'; en toch zijn ze allebei vervreemd van hun vader. De vader moet voor allebei naar buiten komen om ze binnen te roepen. Om ze uit te nodigen om bij zijn feest van liefde te komen. Er is in deze gelijkenis dus niet maar één verloren zoon - het zijn er twee.

Ja, en dan gaat het voor de Farizeeërs die naar Jezus luisteren toch helemaal mis. De conclusie die Jezus hier trekt, daar kunnen ze niet mee uit de voeten. Want in het verhaal laat Jezus die oudste zoon, die brave jongen, opzettelijk buiten staan. Vervreemd van de vader.

De slechte zoon gaat naar het feest van de vader maar de goede zoon wil niet. De hoerenloper wordt gered, maar de man van morele onberispelijkheid is nog steeds verloren. Je hoort bij de afloop van het verhaal de Farizeeën bijna ademhappen. Het was voor hen de wereld op zijn kop.

En Jezus laat het daar niet bij. Het wordt nog doller. Waarom gaat de oudste zoon niet naar binnen? Hij noemt zelf de reden: „Omdat ik nooit ongehoorzaam aan u ben geweest.” Niet ondanks maar juist door zijn goedheid kan de oudste zoon hier niet op de liefde van zijn vader ingaan. Niet zijn zonden werpen de barrière tussen hem en zijn vader op, maar de trots op zijn morele staat van dienst; niet zijn wangedrag maar zijn gevoel van rechtvaardigheid weerhoudt hem van deelname aan het feest van de vader.

Hetzelfde hart

Hoe kan dat? Dat kan doordat de zonen in hun hart, en in de twee manieren van leven die zij vertegenwoordigen, veel meer op elkaar lijken dan je zo op het eerste gezicht zou zeggen.

Wat wilde de jongste zoon het liefst in het leven? Hij had weinig zin om in het familiebezit te delen onder vaderlijk toezicht.

Hij wilde zijn eigen beslissingen nemen en onbelemmerde controle hebben over zijn deel van de rijkdom.

Hoe kreeg hij dat? Door een grof staaltje van brutaliteit, een grove schending van gangbare normen, een complete onafhankelijkheidsverklaring.

Maar hoe zat het dan met de oudste broer?

Wat streefde HIJ na?

Wilde hij het liefst, boven alle andere dingen, zijn Vader gelukkig zien?
Zocht hij zijn Vaders' belang voor al het andere?

Welnee, want DAN zou hij blij zijn geweest, omwille van zijn Vader.

Waar ging het hem DAN om? Als je erover nadenkt, kom je tot de conclusie dat hij hetzelfde wilde als zijn broer.

Hij was net zo rancuneus tegen de vader als de jongste zoon. Ook hij was meer geïnteresseerd in de bezittingen van de vader dan dat hij was in de vader zelf.

Een waar gebeurt verhaal, speelt eind 1964 begin 1965 in Vietnam, Luitenant Daniel Dawson is met zijn verkenningsvliegtuig neergestort in de jungle, en als er via de officiële kanalen geen mededelingen komen, maakt zijn oudste broer Donald al zijn bezittingen te gelde en vertrekt naar het door guerrilla's beheerste gebied, brengt van de 9 maanden die hij daar is, er 4 door in een VietCong gevangenis, maar wordt door beide partijen respectvol "de broer" genoemd, helaas moet hij na negen maanden afreizen met de bevestiging van zijn broers dood.

Dit had de houding moeten zijn van de oudste broer, terughalen op zijn kosten. Omwille van de vader.

Maar terwijl de jongste zoon naar een ver land ging, bleef de oudste in de buurt en 'was nooit ongehoorzaam'. Dat was zijn manier om grip te hebben op de Vader. Zijn onuitgesproken eis luidt: 'Ik ben nooit ongehoorzaam geweest! Nu moet u de dingen doen zoals ik wil.' Hij vond dat hij eisen kon stellen. Hij wilde de Vader manipuleren.

Lucas 15 : 11-32

De twee zonen waren in hun hart hetzelfde. Ze hadden beiden een hekel aan het gezag van hun vader en zochten manieren om eronderuit te komen. Ze wilden allebei in een positie komen waarin ze de vader konden voorschrijven wat hij moest doen.

Met andere woorden, beiden zaten ze fout - maar de een deed dat door heel slecht te zijn, en de ander door extreem goed te zijn. Maar beiden zijn vervreemd geraakt van het vaderhart; het zijn twee verloren zonen.

Ziet u wat Jezus hier dus leert? Geen van beide zonen had de vader op zichzelf lief. Beiden gebruikten de vader meer voor eigen egocentrische doeleinden dan dat ze hem liefde, vreugde en dienstbaarheid betoonden omwille van hem zelf.

Dit betekent dat je van God af kunt drijven, ofwel door zijn regels grof te overtreden, maar je kunt ook van Hem afgedreven zijn, ondanks dat je Zijn regels allemaal ijverig naleeft.

Het is een schokkende boodschap: zorgvuldige naleving van Gods wet KAN – het HOEFT niet, maar het KAN - functioneren als een rookgordijn voor opstand tegen God.

Dieper verstaan van zonde

Met deze gelijkenis geeft Jezus een veel diepere betekenis aan het begrip 'zonde' dan we ooit zouden hebben als Hij het ons niet aan de hand deed.

De meeste mensen denken bij zonde aan iemand die onder de maat van Gods gedragsregels blijft. De definitie van zonde die Jezus geeft behelst niet minder maar juist meer dan dat.

Want een ding is zeker: Je kunt Jezus nooit als Verlosser omzeilen door alle morele voorschriften na te leven.

Gelovigen die zich altijd hebben gericht naar Gods normen, kunnen tot de conclusie komen dat zij 'rechten' hebben opgebouwd.

God is aan hen het een en ander verschuldigd. Hij moet zich door hen laten gezeggen. Dit is duidelijk de houding van de oudste zoon.

Lucas 15 : 11-32

Achter de sterk verschillende gedrag patronen van de twee broers gaat dezelfde drijfveer en bedoeling schuil. Op hun verschillende manieren gebruiken ze allebei de vader om de dingen te krijgen waar ze eigenlijk hun hart op hebben gezet. Het was de rijkdom en niet de liefde van de vader waar zij hun geluk en vervulling in dachten te vinden.

Aan het eind van het verhaal heeft de oudste zoon de gelegenheid om zijn vader werkelijk vreugde te bezorgen door naar het feest te gaan. Maar uit zijn wrokkige weigering blijkt dat het geluk van de vader nooit zijn oogmerk is geweest. Als de vader de jongste zoon weer opneemt, wordt het hart van de oudste zoon blootgelegd. Hij doet alles wat hij kan om zijn vader te kwetsen en te weerstaan.

Als we net zoals de oudste zoon proberen God te beheersen via gehoorzaamheid, dan is al onze moraal slechts een manier om God te gebruiken, om te zorgen dat hij ons in het leven de dingen schenkt die we eigenlijk willen.

Beiden fout; beiden geliefd

Jezus verdeelt de wereld niet in 'goeden' en 'slechten'. Hij laat de zwakke kant zien van allebei. Ze pakken het alleen verschillend aan. Maar ook al zitten beide zonen fout, de vader geeft om hen, en vraagt beiden terug te komen naar zijn liefde en zijn feestmaal.

Het evangelie van Jezus is niet moreel of immoreel, conservatief of progressief. Het staat ook niet ergens halverwege een schaal tussen twee uitersten; het is iets volkomen anders.

Iedereen zit volgens het evangelie fout, iedereen is geliefd, en iedereen is geroepen dit in te zien en te veranderen, als er sprake is van een verkeerde houding naar de Vader toe.

Oudste zowel als jongste zonen echter verdelen de wereld in tweeën, oudste zonen zeggen: 'De goede mensen (wij) zijn binnen en de slechte mensen, die de oorzaak zijn van alle problemen, staan buiten.' Jongste zonen zeggen het omgekeerde.

Maar Jezus zegt: 'De nederigen zijn binnen en de hoogmoedigen staan buiten' (vgl. Lucas 18:14). De mensen die erkennen dat ze niet

Lucas 15 : 11-32

bijzonder goed of ruimdenkend zijn, bewegen zich in Gods richting, want voorwaarde voor het ontvangen van Gods genade is het besef dat je die genade nodig hebt. De mensen die denken dat het met hen best goed gaat, bewegen zich bij God vandaan. 'De Heer ... ziet naar de nederige om, de hoogmoedige doorziet hij van verre' (Psalm 138:6).

The Times in Londen vroeg in 1874 aan een aantal prominente burgers een essay te schrijven over de vraag 'Wat is er mis met deze wereld?'

De bekende katholieke denker G.K. Chesterton gaf het kortste antwoord en het meest to the point:

'Geachte heren, IK. Hoogachtend, G.K. Chesterton.

Ziedaar de houding van iemand die de boodschap van Jezus begrepen heeft.

De jongste zoon krijgt een Farizeeër als broer. Een broer, die het liefst alleen kijkt naar de relatie van de jongste zoon met de vader, kijk maar in vers 30 als hij zegt "die zoon van u", maar de vader wijst hem dat er ook een onderlinge relatie is, als hij in vers 32 zegt "uw broeder hier".

Jezus laat in dit verhaal een foute broer optreden, en stuurt zo bij ons het verlangen naar een hartelijke, liefhebbende broer. Een broer die niet alleen naar een ander land ging om ons te zoeken, maar die helemaal van de hemel naar de aarde kwam.

Wij hebben een broer die niet alleen een bepaalde prijs voor ons wilde betalen, maar die ons koste wat kost in Gods gezin wil binnen halen.

Wij zijn tegen de Vader in opstand gekomen, oudste zowel als jongste zonen, en we verdienen niet anders dan vervreemding, vereenzaming en verstoting.

Wat de gelijkenis laat zien is dat vergeving altijd iets kost, iemand moet betalen.

Uiteindelijk zou de oudste zoon voor de kosten opdraaien. De erfenis was verdeeld en in feite behoorde elk kleed, elke ring en het gemeste

Lucas 15 : 11-32

kalf hem toe. En ook onze oudste broer nam dit op zich en betaalde, aan het kruis, de schuld in onze plaats.

Daar werden hem zijn kleed en waardigheid afgerukt, zodat wij bekleed konden worden met een waardigheid en status die we niet verdienden. Er was voor de hemelse vader geen andere manier om ons binnen te halen dan op kosten van de oudste zoon.

Jezus is onderweg naar Jeruzalem, om zijn zoektocht naar het verlorene te volbrengen, en of hij net als Donald, de broer van de verdwenen piloot teruggaat naar de Vader met lege handen ligt geheel aan ons.

Zijn wij bereid om in te gaan met de hoer en de tollenaar, met de biker en de punker of is onze eigen gerechtigheid te groot om op de uitnodiging van de Vader in te gaan.

De Vader komt vandaag naar buiten, hier, in ons midden en zegt tegen jongste en oudste zonen: "Kom, laat ons feest vieren. Je zonde is niet groot genoeg om buitengesloten te worden, je gerechtigheid te klein om op eigen kracht binnen te gaan"

Amen.